

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Solvitur tertium & quartum argumentum, seu Achilles Adversariorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

lum esset violandæ legis naturalis, si via tuta, & à periculo illo libera suppeteret. Confer ea quæ dixi libro præcedenti, quæque dicturus sum num. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094.

Solvitur tertium & quartum argumentum, seu Achilles Adversariorum.

1074 **O**bjicies 3°. certum est Deum ab homine non exigere, ut absteat ab iis, de quorum prohibitione per legem naturalem, post diligens examen, nec moralem habet certitudinem, nec probabilem opinionem, nec probabile dubium. Atqui non habet moralem certitudinem, nec probabilem opinionem, nec probabile dubium de prohibitione eorum, de quorum non prohibitione, post diligentem inquisitionem, habet opinionem longè probabiliorem: utpote per quam absorbetur tam certitudo, quàm probabilis opinio & probabile dubium in contrarium; de quo proinde ad summum superest conscientia levis & temerariæ credulitatis, ob quam abstinere non tenetur, cum eam meritò possit explorare, juxta cap. *inquisitioni* de sent. excom.

Respondeo certum esse, Deum ab homine exigere ut absteat ab omni peccato; ac per consequens ab omni actione prohibita per legem æternam, sive illius prohibitionem certò vel probabiliter cognoscat, sive non cognoscat. Si enim cognoscat, & non absteat, sciens & volens peccat. Si non cognoscat, suâ culpâ non cognoscit, uti probavimus libro præcedenti; per consequens si de illius prohibitione nec habeat moralem certitudinem, nec probabilem opinionem, nec probabile dubium, suâ culpâ non habet: quemadmodum hæretici plerique suâ culpâ non habent moralem certitudinem, nec probabilem opinionem, nec probabile dubium de veritate Religionis nostræ, sed (ut ipsis videtur) solùm levem & temerariam de ea conscientiam vel credulitatem. Per hoc tamen non excusantur: quia hoc totum provenit ex culpabili errore ignorantiaque ipsorum, quam certum est ex toto non excusare. Nec simile est in casu, de quo in objecto cap. *inquisitioni*: utpote in quo conjux de quo ibi, si erret exigendo debitum, errat per inculpatam ignorantiam facti, prout ostensum est n. 1066.

1075 **O**bjicies 4°. certum est, Deum non obligare hominem ad partem tutiorem, in omni casu, in quo de honestate actionis post diligentem inquisitionem non habetur evidentia vel fidei certitudo. Atqui ad eam obligaret, si à peccato contra legem æternam non excusaret moralis certitudo de honestate illius, seu non contrarietate ad legem æternam. Moralis verò ista certitudo non excusaret, si opinio longè probabilior non excusaret: utpote quæ vel pro morali habetur certitudine; vel, si ipsa non excuset, nec moralis certitudo excusabit. Si enim ipsa non excuset, est quia ipsi potest subesse falsum; adeoque potest reverà esse

contra legem æternam, quod ipsa longè probabilius suadet non esse contra illam. Atqui etiam morali certitudini falsum subesse potest. Et si fortasse sit contra legem æternam, quod certò moraliter suadet non esse contra illam, secundum nos à peccato non excusabit agentem contra illam: cum omnis probabilitas & certitudo falsa, ex ignorantia procedat. Nulla verò ignorantia (secundum nos) à peccato excusat agentem contra legem æternam. Nullus igitur à peccato securus erit, agendo sine certitudine fidei, vel evidentia, quòd id quod agit non sit contra legem æternam. Et sic abstinendum erit ab omni actione, de cuius honestate non habebitur illa certitudo. Per consequens amplectendæ erunt rigidiores omnes opiniones, quia tutiores. Nec ullus licitè possidebit bona litigiosa, etiam sibi per Judicem adjudicata: quia cum Judex in iis adjudicandis errare poterit, exponet se periculo possidendi alienum. Neutra ergo pars litigantium ea sibi poterit usurpare; sed causis piis utraque tenebitur applicare: cum hoc tutius sit. Nec filii poterunt adire hæreditatem ejus, quem credunt suum esse patrem: quia in eo fortè vincibiliter errant; adeoque bona ipsius occupando, exponunt se periculo aliena occupandi. Nec licitum erit in mutuo aliquod accipere titulo lucri cessantis: cum enim hoc illicitum censeat Innocentius, & plerique alii; ab eo abstinere tutius est. Nec ille qui rem possidet titulo longè probabiliore, vel solùm moraliter certo, eam retinere poterit: quia titulus ille falsus esse potest. Debet ergo alteri restituere. Et iste restitutori eam debet reddere (nisi ambo conveniant in applicando eam causis piis) & sic iterum alter alteri. Perpetuus proinde esse debet restitutionum circulus. Ad quem certissimum est, Deum non obligare.

1076 **I**ste est Achilles, quo regulam nostram funditus everti putant Probabiliorista. Verum plus imprimis probant (si quid probant) quàm quod ipsi intendunt: falsam utique esse magistralem hanc Angelici Doctoris sententiam, Augustinianâ peccati definitione comprobata, *Illud quod agitur contra legem (æternam) semper est malum, nec excusatur per hoc quod est secundum conscientiam*: sicut & hanc S. Antonini: *In his que sunt de jure naturali, quantumcumque consuleretur homini ignoranti à peritissimis contrarium veritati, non excusaretur à peccato illud agendo: quia in hujusmodi non potest habere locum ignorantia invincibilis, quoad habentes usum rationis*. Utriusque tamen sententia veritatem sancti Patres, & omnes, vel ferè omnes veteres Theologi concorditer tradunt, uti vidimus cap. 81. & 82. & ampliùs libro præcedenti.

1077 **R**espondeo itaque 1°. regulam nostram non asserere, quòd homo in materia juris naturalis semper adstringatur ad tutiora, sed ad tuta: ad abstinendum utique ab omni eo, in quo prudenter timet, vel timere potest & debet

periculum violandæ legis æternæ, si abstinere absque simili periculo possit. Quod profecto negari non potest, nisi (contra divinam Scripturam, Patres omnes, & rationem evidentem) minus cavendum sit periculum mali spiritualis, malorum omnium maximi (peccati scilicet) quàm periculum mali temporalis. Nihil itaque nimis rigidum, nihil nisi divinis Scripturis, Patribus omnibus, & rationi evidenti consonum asserit regula nostra, dum nihil aliud asserit, quàm quod ubicumque prudenter timeretur, vel timeri potest & debet periculum violandæ legis æternæ, adedque periculum peccati, eo saltem modo se homo gerere debeat, quo (ad evadendam imprudentiæ notam) se gerit omne genus humanum, sive omnis conditionis homines, milites, nautæ, mercatores, &c. ubi prudenter timeretur, vel timeri potest periculum mali temporalis. At nunquam ipsi, absque imprudentiæ nota, adeunt ejusmodi periculum, dum ipsis via suppetit, quâ illud devitent. Quis enim (amabo!) & ubi invenietur homo prudens, qui cibum certissimè sanum relinquens, alio uti malit, de quo prudenter timere possit & debeat, esse veneno infectum? Quis, & ubi invenietur mercator prudens, qui malit sibi debitum solvi monetâ non tutâ, quamvis longè probabiliùs sincerâ, quàm aliâ certissimè tutâ, nisi periculum istud aliquo lucro compensetur, &c.

2078 Si dicas, ibi prudenter non timeri periculum peccati, ubi habetur moralis certitudo non peccati. Contrâ: quamvis hoc verum sit de morali certitudine absoluta, de qua scilicet sapientes omnes, vel ferè omnes conveniunt, v. g. de eo quòd Roma sit: verum non est de morali certitudine, de qua nobis hîc sermo; de qua scilicet sapientes omnes, vel ferè omnes non conveniunt, sed quæ solum talis aliquibus videtur. Ista namque non solum est absolutè fallibilis, seu falsitati obnoxia; sed & aliquando falsa est; & si falsa sit, non excusat à peccato contra legem, quamvis aliquando excuset à peccato contra conscientiam, dum scilicet nullam quis habet peccati conscientiam, nec certam, nec dubiam; eò quòd se reputet moraliter certum de non peccato. Talis proinde certitudo non sic abstergit omne periculum peccati, ut illud prudenter timere non debeant, qui se taliter certos existimant. Quia vitæ sibi certitudini non sic debent inniti, quasi in ea non possint moraliter decipi: cum non sint infallibiles in persuasionem suam, experientiâque constet, homines sæpè decipi in judicando certum, quod reverâ est falsum, aliisque sapientibus vel falsum videtur, vel incertum. Sed hoc quidem ipsi non semper actu reflectunt, & ideo periculum actu non timent; sed quia possunt & debent reflectere, possunt & debent prudenter timere. Scriptum est enim: *Ne invidiaris prudentiæ tue.* Et iterum: *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum,*

Et propterea S. Thomas quodlib. 8. a. 13. dicit, tales non excusari à peccato contra legem, quamvis non peccent contra conscientiam. Ideo etiam Sancti tantoperè timent, ne opinio verisimilis eos decipiat, quamvis sollicitissimè caveant id omne, de quo habent vel minimam peccati suspitionem. Atque ex his patet, quàm rationabilis, quàmque moderata sit Regula nostra, quæ nihil aliud asserit, quàm quòd ex duabus viis, quarum una tuta sit à periculo violandæ legis æternæ, altera non tuta, hæc illi præferenda sit: quo nihil rationabilius, nihil moderatius asseri potest, attentis præmissis.

In forma itaque ad objectionem respondeo 1079 2.º tam certum esse, quòd Deus obliget ad id quod proximè dixi, quàm quòd obliget ad cavendum periculum violandæ legis æternæ, dum ex una parte prudenter timeri, ex altera parte caveri potest. Si enim tunc non caveatur, amatur. At verò qui amat periculum, in illo peribit.

Respondeo 3.º Deum non propterea exigere certitudinem fidei vel evidentiam pro omni casu; eam quippe non exigit in materia legis humanæ; quæ (cum plerumque sit de rebus naturâ suâ indifferentibus, id est quæ remota lege nec bonæ sunt, nec malæ) in ejusmodi plerumque licet sequi opinionem longè probabiliorem, ut supra dixi. In materia etiam justitiæ, potestati Reipublicæ subjecta, non requiritur certitudo fidei, nec evidentiam, sed sufficit moralis. Et ideo qui rem alienam legitimo tempore bonâ fide præscripsit, non obstante dubio postea superveniente, an aliena sit, restituere non tenetur, sed eam autoritate Reipublicæ, seu legum & Edictorum Principis, vel Magistratus, retinere potest. Dubius etiam de impedimento matrimonium antecedente, licet potest aliquo tempore exigere debitum, quia id sibi à Deo concessum esse, licet certus non sit certitudine fidei, nec evidentiam, certus est certitudine morali absolutâ, de qua sapientes omnes conveniunt, ob declarationem Ecclesiæ cap. *laudabilem* de frigid.

Atque ex his patet responsio ad casus obiectos. Nam autoritate Reip. licet retinentur bona per Judicem adjudicata, licet Judex in judicando errare poterit. Et filii (sapientum omnium consensu) adire possunt hæreditatem ejus, quem certò moraliter credunt esse suum patrem: & in mutuo licitum est aliquid exigere titulo lucri cessantis: quia de eo sapientes ferè omnes conveniunt, & pactum de eo, in jure non censetur usurarium, sed legitimum. Et sic semper Judices judicant. Et idem est de eo qui rem possidet titulo longè probabiliùs, vel certò moraliter justo. Quia pro eo est præsumptio juris, & agitur de materia potestati Reipublicæ subjecta. Non est ergo consequens ex regula nostra quòd semper sequendæ erunt opiniones omnes rigidiores.